

Bölüm 10

BOŞ ZAMAN TEMEL KAVRAMLAR

Dr. Nurullah Emir EKİNCİ, Dr. Çetin ÖZDİLEK

Zaman Kavramı

Zaman, evrende gerçekleşen hareketler sonucunda meydana gelen bir olgudur. Yaşamın durağan olduğu veya gece ve gündüzün olmadığı bir dünya da zamanın da bir anlam ifade etmeyeceği düşünülebilir. Güneşin gökyüzündeki hareketi gece ve gündüzün oluşmasına ve bununda belli bir düzen ve periyod içerisinde gerçekleşmesi zamanın varlığına. Dini perspektiften baktığımızda da Allah'ın dünyayı altı günde yarattığı buradaki altı günün zaman olarak nitelendirilmesi her şeyin bir başlangıcının ve sonunun olduğuna bunun da belli bir zaman çerçevesinde gerçekleştiğini göstermektedir. Ayrıca, tabiatta gerçekleşen birçok doğa olayının da belli bir düzen içerisinde verdiği farklı reaksiyonlar zamanın varlığına örnek verilebilir. Buna bir annenin doğum yapabilmesi için dokuz ay beklemesi de örnek verilebilir. Bu bakımdan zaman insanoğlunun yaradılışından günümüze kadar her ne kadar farklı dönemlerde farklı anlam ve değere göre sınıflandırılrsa da zamanın varlığı ve önemi yadsınamayacak bir gerçek olarak varlığını sürdürmektedir. Kement (2010) zamanı kelime anlamı olarak bireyin içinde bulunduğu ana yüklediği anlama göre farklılık göstermiştir. Her ne kadar ilkel toplumlarda zaman gece ve gündüz ya da güneşin gökyüzündeki hareket safhalarına göre sınıflandırılrsa da kimi toplumlarda zamana yüklenen anlamlar kutsallık derecesinde önem arz etmiştir

Zamanla ilgili alan yazın incelendiğinde benzer birçok tanım bulunmaktadır. Bu bakımdan zaman kavramı ile ilgili net ve keskin bir tanım yapmanın oldukça güç olduğu görülmüştür. Zaman ile ilgili yapılan tanımlamalara baktığımızda. Türk Dil Kurumu zamanı "Akıp giden olayların tekrar eden gök olaylarına göre sıralanmasından doğan bir kavram" (www.tdk.gov.tr). Şimşek (1999) zamanı, dünden bu güne gelen ve yarına giden, sürekli, geri dönmeyen, tek yönlü akış. Smith (1998) zamanı, olayların geçmişten bugüne gelip, geleceğe doğru birbirini takip eden kesintisiz bir süreç. Açıkalin (1998) zamanı, ard arda gerçekleşen olayların ve olguların algılanması ve bu olayları ölçebildiğimiz bir süreç olarak tanımlamaktadırlar. Günlük hayatta karşılaşılan ve peş peşe gelişen bütün olaylar "zaman" denilen soyut bir kavramı düşünmeye zorlamaktadır. Çünkü çok değerli olan bu kavram içinde, olaylar sıralanır, yaşanır ve değerlendirilir (Emir, 2012). Zamanın müşterek bir ölçütü yoktur. Herkes onu kendi usulünde ölçer (Correl, 1977). Karaküçük (2005) zamanı tanımlarken zamanın hayat olduğunu ve zamanın boşa geçmesi hayatın boşa geçmesi olarak tanımlamaktadır.

İnsanoğlu, zaman olgusunun varlığını ve bu olguyu yaşarken, düşünürken, eylemde bulunurken zamanın akıp gittiğini medeniyet öncesi zamandan bugüne her zaman farkında olmuştur.

Bu eser Nurullah Emir Ekinci'nin doktora tezinden üretilmiştir.

tu. Marksist düşüncenin öncülerinden olan Karl Marx işi ve boş zamanı birbirinden ayırmıştır. Hatta işsiz bir yaşamı ütopyik bir şekilde (çok uyu, çok kazan) olarak dile getirmiştir (Arcangeli, 2003). Böylece, çalışılan zaman kutsallık dışı zaman, eğlence ve gerçekleştirilen ayinle kutsal zaman olarak anılmaya başlanmıştır. (Kement, 2015). 19.yy'da din ve boş zaman tamamıyla farklı düşünülse de 19.yy sonlarına doğru kilisenin boş zaman üzerindeki etkisi Metodistlerin düzenledikleri sosyal toplantılar ile birlikte varlığını arttırmıştır. Zamanla sosyal aktivitelerin sadece Pazar günlerine özgü olmayacağı ve bunun daha da yaygınlaştırılması gerektiği düşüncesi yeni kilise ve chapellerin açılmasına yol açtı. Fakat bu akım zamanla sıradan bir hal alarak "Rasyonel Rekreatif" etkinlik haline geldi (Metcalf, 1990). Metcalf (2006) ayrıca seküler aktivist ve metodistlerin köylerde kilisenin pazar günleri özellikle çocuklara yönelik eğitimler düzenlemesini (Sunday school) sağlayarak kilisenin toplum üzerindeki etkisini arttırmak için uğraşmışlardır. Diğer taraftan Anglikan kilisesi de kasiyer, yönetici ve mühendislere yönelik cumartesi akşamları çeşitli organizasyonlar düzenlemiştir. Bu organizasyonlar zamanla gelişerek futbol kulüplerinin kurulmasına organizasyonun sadece cumartesi geceleri değil de haftanın diğer günlerine de yayılmasına dahası çeşitli dergi ve gazetelerde katılımın artmasını sağlamak amacıyla bazı ödül programlarının düzenlenmesi gibi çeşitli etkinlikler yapılmıştır (Metcalf, 2006). Zorbanın aktardığına göre, 1870'li yıllarda kiliseler kriket ve futbol kulüplerini desteklemiştir. Futbolun insanları günahlardan ve alkolizm vs. gibi kötü alışkanlıklardan kurtaran bir araç olarak görmüşlerdir (Zorba, 2004'ten aktaran: Emir, 2012).

Kaynakça

- Açıklın A. (1998). *Toplumsal, Kurumsal ve Teknik Yönleriyle Okul Yöneticiliği*, (4. Basım), Pegem Yayınları, Ankara.
- Ağlönü A. (2007). *Yerel Yönetimlerde Rekreasyon Hizmetleri ve Model Belirleme (Fethiye Örneği)*, Doktora Tezi, Marmara Üniversitesi Sağlık Bilimleri Enstitüsü, İstanbul.
- Akatay A. (2003). Örgütlerde Zaman Yönetimi, *Selçuk üniversitesi sosyal bilimler dergisi Sayı 10*, 281-300.
- Akkaya S. (2008). Üniversite Öğrencilerinin Popüler Kültür Etkinlikleri ve Boş Zaman Alışkanlıkları, Doktora Tezi, Anadolu üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Eskişehir.
- Arcangeli A. (2003). *Recreation in the Renaissance, Attitudes towards Leisure and Pastimes in European Culture*, 1425-1675.
- Bahadır T.K. (2010). *Rekreasyon Faaliyetlerine Katılan 13-15 Yaş Grubu Öğrencilerin Yaşam Kalitesi ve Bazı Psikolojik Özelliklerinin İncelenmesi*, Doktora Tezi, Marmara Üniversitesi Sağlık Bilimleri Enstitüsü, İstanbul.
- Bakır M. (1990). *Rekreasyon ve Turizm İlişkisinin Turizm Politikalarının Oluşturulmasındaki Önemi*, İstanbul Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Turizm programı, İstanbul.
- Behar C. (2003). *A Neighborhood in Ottoman Istanbul: Fruit Vendors and Civil Servants in the Kasap Ilyas Mahalle*, Albany: State University of New York.
- Biröl S.Ş. (2014). *Sportif Rekreasyon Uygulama Politikaları Üzerine Bir Araştırma*, Doktora Tezi, Gazi Üniversitesi Sağlık Bilimleri Enstitüsü Beden Eğitimi ve Spor Anabilim Dalı, Ankara.
- Boud B., M., Lawson, F. (2002). *Tourism and Recreation: Handbook of Planning and Design*, Architectural Press, 1.
- Bull C., Hoose, J., Weed, M. (2003). *An Introduction to Leisure Studies*. London: Prentice - Hall.
- Chick G. (2009). *Leisure and culture: Issues for an anthropology of leisure*, Leisure Sciences, 20(2), 111-133, DOI: 10.1080/01490409809512269.
- Daşoğlu U.D. (2011). İstanbul İli Bahçelievler Belediyesi Sorumluluğundaki Spor Salonlarının Rekreasyon Sporları ve Rekreasyon Liderliği Açısından Geliştirilmesi ve Faydalılık Durumu, Doktora Tezi, Marmara Üniversitesi Sağlık Bilimleri Enstitüsü, İstanbul.

Spor Bilimleri

- Davison R. H. (1999). *Nineteenth Century Ottoman Diplomacy and Reforms*, Isis Press, Istanbul.
- Demir C. ve Demir, N. (2007). *Bireylerin Boş Zaman Faaliyetlerine Katılmalarını Etkileyen Faktörler İle Cinsiyet Arasındaki İlişki: Lisans Öğrencilerine Yönelik Bir Uygulama*, Ege Akademik Bakış Dergisi, 6(1), 36-48.
- Demir E. (2016). *Zaman Yönetiminin İşletme Verimliliği Üzerindeki Etkisi: Aşkale A.Ş. Gümüşhane Çimento Fabrikası Uygulaması*, The Journal of International Scientific Researches 1(3).
- Demiray U. (1987). *Açıköğretim Fakültesi Öğrencilerinin Boş Zamanları Değerlendirme Eğilimleri*, Rekreasyon (Boş Zamanları Değerlendirme). Anadolu Üniversitesi Yayınları, Eskişehir.
- Demirel E. T., Ramazanoğlu F. (2005). *Yöneticiler Açısından Etkin Zaman Yönetimi Tekniklerinin Değerlendirilmesi*, Doğu Anadolu Bölgesi Araştırmaları.
- Demirel M. (2009). *Rekreasyonel Etkinliklere Katılım ve Çevresel Duyarlılık*. Doktora Tezi. Gazi Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Ankara.
- Dumazedier J. Latouche, N (1962). *Work And Leisure In French Society*, Associated with the Centre d'Etudes Sociologiques, Paris Summarized by permission from Indistriuel Relations.
- Emir E. (2012). *Rekreatif Etkinliklere Katılımın Önündeki Engellerin Belirlenmesi: Üniversite Öğrencileri Örneği*, Yüksek Lisans Tezi, Karadeniz Teknik Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Trabzon.
- Ertüzün E. (2013). *Kadınların Sportif Rekreasyon Aktivitelere İlişkin Sağlık İnançları*, Doktora Tezi, Gazi Üniversitesi Sağlık Bilimleri Enstitüsü Beden Eğitimi ve Spor Anabilim Dalı, Ankara.
- Güçlü N. (2001). *Zaman Yönetimi. Kurum ve uygulamada eğitim yönetimi*, Sayı: 25, 87-100.
- Howe C.Z., Carpenter, G. (1985). *Programming Leisure Experiences*, Prentice-Hall; Inc 3. New Jersey. <http://docplayer.biz.tr/3375477-1475-sayili-is-kanunu.html> (11.04.17). <https://sorularlailslamiyet.com/peygamberimizin-asm-yirmi-dort-saati-yani-bir-gunu-nasildi-nasil-yasardi> 17.04.17. <https://www.tbmm.gov.tr/anayasa/anayasa82.htm> (11.04.17).
- Karaküçük S ve Gürbüz B. (2007). *Rekreasyon ve Kent(i)leşme*, Ankara: Gazi Kitabevi, s.107.
- Karaküçük S.(2005). *Rekreasyon Boş Zamanları Değerlendirme*, Gazi Kitabevi 5. Baskı, Ankara.
- Karaküçük, S. (1999). *Rekreasyon (Boş Zaman Değerlendirme)*, Bağırhan Yayınevi, Ankara.
- Kement Ü. (2015). *Doğaya Yönelik Gerçekleştirilen Rekreatif Etkinliklerde Tüketicilerin Çevre Dostu Rekreasyon Davranışlarının İncelenmesi: Kamping Örneği*, Doktora Tezi, Gazi Üniversitesi Sağlık Bilimleri Enstitüsü Beden Eğitimi ve Spor Anabilim Dalı, Ankara.
- Kemp K., Pearson, S. (1997). *Leisure and Tourism*, Longman Press, 2. Great Britain.
- Kılbaş Ş. (1994). *Rekreasyon Boş Zamanları Değerlendirme*, Gazi Yayınları Ankara.
- Kılbaş Ş. (2001). *Rekreasyon ve Boş Zamanı Değerlendirme*, Anaca Yayınları, İstanbul.
- Kılbaş Ş. (2010). *Rekreasyon Boş Zamanı Değerlendirme*, Gazi Kitabevi, Ankara.
- Kia M. (2011). *Daily Life in the Ottoman Empire*, The Greenwood Press Daily Life Through History Series.
- Kocaeski S., Sevil, T., Şimşek, K. Y., Katırcı, H. Çelik, O. ve Çeliksöy, M. A. (2012). *Boşzaman ve Rekreasyon*, Anadolu Üniversitesi Yayınları, Eskişehir.
- Kutsal Kitap (2010). *Eski ve Yeni Antlaşma* (Tevrat,Zebur,İncil). Azar Basım İstanbul S.S.90 (31bölüm18).
- Lafarque P. (1991). *Tembellik Hakkı*, (Çev: V. Günyol), Telos Yayınları, 3. Basım. İstanbul.
- Lanquar R. (1991). *Turizm-seyahat Sosyolojisi*, İletişim yayınları, İstanbul.
- Lewis R. (1973). *Osmanlı Türkiye'sinde Gündelik Yaşam (adetler ve gelenekler)*, (Çev. M. Poroy), Doğan Kardeş Yayınları, İstanbul, 208s.
- Metcalfe A. (1990). *Sport and Space: A Case Study of the Growth of Recreational Facilities in East Northumberland, 1850-1914*, IJHS 7(3), p.354.
- Metcalfe A. (2006). *Leisure and Recreation in a Victorian Mining Community*, The Social Economy of Leisure in North-East England, 1820-1914, Ppublished by Rotledge.
- Müftügil S. (1993). *Dinlenme ve Turizm İlişkisi*, İçinde: Yarcan Ş. Seyahat Yönetimi. I. Baskı, 63-71, Boğaziçi Üniversitesi Yayınları, İstanbul.
- Parker R., Downie G.R. (1981). *Recreational therapy: A model for consideration*, Therapeutic Recreation Journal, 54 (3) 22-27.
- Parr M. G., Lashua, B. D. (2004). *What is leisure? The perceptions of recreation practitioners and others*, Leisure Sciences, 26(1), 1-17.
- Pehlivanoğlu M.T. (1976). *Rekreasyon ve orman içi rekreasyon planlaması*, Journal of the faculty of forestry istanbul university, Series A, 26(2) 143-170.
- Rubin J., Flowers, N. M., Gross, D. R. (1986). *The adaptive dimensions of leisure*. American Ethnologist, 13, 524-536.

Spor Bilimleri

- Russel R. V. & Frances K. S. (1996). *Leisure as Burden: Sudanese Refugee Women*, Journal of Leisure Research, 28(2), 108-121.
- Saçgan M. (1986). *Rekreasyon ve Turizm*, Cumhuriyet Basımevi, İstanbul.
- Sajdi D. (2007). *Ottoman Tulips, Ottoman Coffee, Leisure and Lifestyle in the Eighteenth Century*, Academic Studies, an imprint of I.B.Tauris & Co Ltd, p.34.
- Scoot M. (1995). *Zaman Yönetimi*, (A.Ç. Çelik Çev.) Rota Yayın Yapım Tanıtım, İstanbul.
- Sevil T. (2015). *Terapatik Rekreasyonel Aktivitelere Katılımın Yaşlıların Algıladıkları Boş Zaman Tatmini, Yaşam Tatmini ve Yaşam Kalitesine Etkisi*, Doktora Tezi, Anadolu Üniversitesi Sağlık Bilimleri Enstitüsü Beden Eğitimi ve Spor Anabilim Dalı Eskişehir.
- Sezgin S. (1987). *Türk Toplumunun Rekreasyon Alışkanlıkları: İstanbul Örneği*. Doktora Tezi, Mimar Sinan Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Coğrafya Anabilim Dalı, İstanbul.
- Smith D.H., Theberge, N. (1987). *Why People Recreate*. Life Enhancement Publications.
- Smith H. W. (1998). *Hayatı ve Zamanı Yönetmenin 10 Doğal Yasası*, (Çeviren: A. Çelbiş) Sistem Yayıncılık, İstanbul.
- Smith H., Hyrum, W. (1998). *Hayatı ve Zamanı Yönetmenin 10 Doğal Yasası: Üretkenliği ve İç Huzuru Arttırmak İçin Kanıtlanmış Stratejiler*, (A. Çelbiş, Çev.) Sistem Yayıncılık, İstanbul.
- Stebbins R.A. (2012). *The Idea of Leisure First Principles*, Transaction Publishers, New Jersey.
- Stebbins R.A. (2016). *Serbest Zaman fikri Temel İlkeler* (Çevirenler: M.Demirel., N.E.Ekinci., Ü.D.Üstün., U.İşık ve O. Gümüştül) 1. Baskı, Spor Yayınevi, Ankara.
- Suiçmez H. (2000). *Türkiye ve İngiltere'deki Sportif Rekreasyon Yöneticilerinin Karakteristik Özellikleri*, Doktora Tezi, KATÜ Sosyal Bilimler Enstitüsü Beden Eğitimi ve Spor Anabilim Dalı, Trabzon.
- Şimşek M. Ş. (1999). *Yönetim ve Organizasyon*, Nobel Yayın Dağıtım, Ankara.
- Tezcan M. (1982). *Sosyolojik Açından Boş Zamanları Değerlendirme*, Ankara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Fakültesi Yayınları, Ankara.
- Tolan B. (1993). *Sosyoloji*, Adım Yayıncılık, Ankara.
- Torkildsen G. (2005). *Leisure and Recreation Management*. 5th ed. London: Routledge.
- Türk Dil Kurumu, http://www.tdk.gov.tr/index.php?option=com_content&view=category&id=50. Erişim Tarihi: 05.04.17.
- Unesco (1960). *International Social Science Journal*, Published Quarterly Vol. XII, No. 4.
- World Health Organization (2002). *The world health report 2002: reducing risks, promoting healthy life*.